

„TELEGRAFUL ROMÂN” – CEL MAI VECHI ZIAR ROMÂNESC CU APARIȚIE NEÎNTRERUPTĂ ȘI OGLINDĂ A ÎNVĂȚĂMÂNTULUI JURIDIC SIBIAN DE SECOL XIX

EMANUEL TĂVALĂ*

Abstract: This study deals with the history of the oldest Romanian newspaper which was founded in 1853 by Andrei Șaguna in Sibiu. In the same time we will underline what means to have such a newspaper with uninterrupted publication. This newspaper presented the reality from all over the Habsburg Empire, from Transylvania and sometimes (when possible) from all over the world. This newspaper could not miss the moment of writing about the creation and the activity of the Imperial Juridical Academy which was created in 1844 in Sibiu. With critical perspective in the beginning, this perspective changed over the time as the Romanians were accepted to study in this institution and they were always very well evaluated.

Key words: Sibiu/Hermannstadt juridical academy, Romanian Telegraph, newspaper history, first newspaper, juridical history.

La solicitarea Facultății de Drept a Universității din Craiova¹ am decis să abordez pentru inedita temă a conferinței câteva aspecte legate de cel mai vechi ziar românesc cu apariție neîntreruptă, *Telegraful Român*, care din 1853 se încorporează să apară la Sibiu și să răspundă necesităților și provocărilor vremurilor, dovedindu-se în cei aproape 180 de ani că este un ziar al vremurilor și nu unul sub vremi.

Gândul întemeierii unui ziar l-a însuflețit pe Andrei Șaguna chiar de la venirea sa ca vicar la Sibiu, în 1846. Fiind nu doar un conducător bisericesc, ci și un reprezentant național al românilor ortodocși din Transilvania, în fața autorităților politice, el și-a dat seama de importanța pe care poate să o aibă în *luminarea poporului* și apărarea drepturilor naționale și cetățenești, *un organ de presă*. Pentru a ne da seama de marea dorință a ierarhului transilvănean trebuie

---

* Lector Dr., Facultatea de Drept a Universității Lucian Blaga din Sibiu, email: emanuel.tavala@ulbsibiu.ro

¹ Facultatea de Drept a Universității din Craiova este partener în proiectul „Reviste culturale și științifice în Oltenia în perioada 1922–2022: Arhivele Olteniei și reviste juridice”.

subliniat faptul că a cerut aprobarea pentru apariția ziarului la Viena chiar în timpul Revoluției pașoptiste (25 februarie 1849), dându-și seama că interesele românilor trebuie să fie cât mai bine prezentate și unde, dacă nu în capitala Imperiului. Nu a primit această aprobare, dar a continuat demersurile folosindu-se de relația foarte apropiată pe care o avea cu guvernatorul Karl Schwarzenberg, care îi dă această aprobare la 15 decembrie 1852. În aceste condiții a apărut la 3 ianuarie 1853 primul număr al Telegrafului Român.

Vădit satisfăcut de reușita demersului său, Șaguna va consemna momentul în registrul de memorii pe care-l începuse chiar din primele zile ale sosirii sale în Transilvania. Iată ce scrie el în această privință: *„După ce bărbații noștri de litere s-au convins că tipografia tânără a clerului nostru dezvoltă o vitalitate mult promițătoare pe terenul literaturii bisericești și școlare, au făcut și acel prospect (propunere, n.n.) că tipografia aceasta națională ar fi chemată a înainta și interesele naționale pe terenul jurnalisticii, de care națiunea noastră are mare trebuință. Din privințele acestea, inteligența (intelectualii, n.n.) m-au provocat ca să înființez, în tipografia noastră, un jurnal național. Eu am îmbrățișat prea bucuros această idee și în conștelegere am poftit pe Aaron Florianu, ca pe un bărbat literat, ca să primească redacțiunea acestei foi și edarea ei să înceapă cu 1 ianuar 1853, ceea ce s-a și făcut, câștigând eu de la guvern licența de a eda, în tipografia noastră, jurnalul național român „Telegraful Român”².*

În ceea ce privește titlul ziarului, găsim detalii chiar din primul număr și chiar de pe pagina întâi, unde se arată că prin acest titlu s-a căutat o integrare într-o tradiție comună centrului și vestului european, unde în țări precum Germania, Franța, Italia, Anglia apăreau gazete cu titlul „Telegraf”, ceea ce sugerează izbânda tehnică a transiterii rapide și de la distanță a știrilor. Spre a deosebi foaia românească de altele, i s-a adăugat substantivului „Telegraf” și adjectivul „român”.

Împreună cu primul redactor, Aron Florian, a alcătuit Șaguna și o „Prenumeratiune la Telegraful Român, gazetă politică, industrială, comercială și literară”. Este vorba desigur de o încunoștințare a opiniei publice despre iminenta apariție a unui ziar și totodată de un apel stăruitor la susținere prin abonamente. Obligatoriu, „prenumeratiunea” trebuia să fie însoțită și de un program editorial de perspectivă, care a fost făcut public, odată cu „prenumeratiunea” chiar în acele zile.

„Prenumeratiunea” va apărea și în „Telegraful Român”, însă abia în 1887, odată cu necrologul lui Aaron Florian, „redactorul respunzătoriu”.

Iată ce deziderate, cu adevărat hotărâtoare pentru destinul românilor transilvăneni, erau formulate în amintita „Prenumeratiune”, respectiv în programul atașat: *„Tendința acestei gazete va fi: a împărtăși poporului român din politică, industrie, comerț și literatură, idei și cunoștințe practice, potrivite cu timpul și măsurate trebuințelor lui; a-l învăța ca să-și cunoască pozițiunea și drepturile în stat; a-l lumina asupra intereselor care taie în viața privată și publică a lui, și a-i*

² Memoriile Arhiepiscopului și Mitropolitului Andrei Șaguna, din anii 1846–1871, Sibiu, 1923, p. 59

*mișca activitatea puterilor fizice și morale; a da direcțiune spiritului lui cătră tot ce contribuie la înaintarea și dezvoltarea sa, și a-l convinge că numai prin îmbunătățirea stării sale materiale și morale poate ajunge la cultură și fericire*³.

Întrebarea absolut logică ce se impune, citind acele deziderate, este dacă într-adevăr, foaia șaguniană le-a putut promova constant, pe parcursul deceniilor ce au urmat?

Un bun și foarte apropiat cunoscător al epocii șaguniene, făcând o apreciere asupra personalității și înfăptuirilor marelui mitropolit Andrei Șaguna, se referă, într-o monografie pe care i-a dedicat-o, și la traseul istoric al *Telegrafului Român*, adică la felul în care această publicație a reușit să-și împlinească menirea. Arhimandritul Nicolae Popea, viitor episcop de Caransebeș, căci despre el este vorba, aprecia că: „Și vitalitatea acestei foi încă a fost una dintre cele mai sgomotoase, având contrari ca nisipul mării, ca de altfel toate întreprinderile lui Șaguna; cu toate acestea, în butul (în pofida, n.n.) tuturor fatalităților, și-a continuat programul, un program cu adevărat național, cu seriozitatea și consecvența logică ce i le desemnase fundatorul, la început”⁴.

Cât privește cuprinsul primului număr, menționăm că redă „*Depeșe* (știri, n.n.) *telegrafice*” din „*Transilvania, Monarhia Austriacă, Franția, Țeara Românească, Turcia, Anglia și America*”. În numerele următoare se vor adăuga știri și din alte provincii românești sau țări, precum: Moldova, Bucovina, Banatul Temeșian, Rusia, Serbia, Grecia, Ungaria, Prusia, Germania, Elveția, Italia, Lombardia, Belgia, Muntenegru, Boemia și chiar Hina (China) și India.

Conținutul știrilor este de natură politică, militară, economică, administrativă, comercială, culturală și religioasă. Spre exemplificare, menționăm că la prima categorie de știri (cele de natură politică) sunt prezentate legi, decrete guvernamentale, dispoziții privind ordinea și administrația publică, cu un cuvânt tot ceea ce venea în atingere cu drepturile și îndatoririle românilor transilvăneni. Din sfera industriei și comerțului sunt popularizate, aproape în fiecare număr, invenții tehnice și realizări din aceste ramuri ale economiei, care în foarte multe țări din Europa și America începuseră să ia un remarcabil avânt. Sunt mai mult decât sugestive titluri ca acestea: „*Despre zborul (ca vântul, n.n.) ce l-au luat ocupațiunile românești în veacul acesta*”, „*Aeronautica sau corăbierea în aer*”, „*Meseriile și folosul lor*”, „*Românii din Transilvania și meseriile*”, „*O scurtă istorie asupra comerțului*”. Nu lipsesc știrile care reflectă preocupări din domeniul agriculturii. Iată și aici titluri sugestive: „*Despre agricultură sau economia de câmp*”, „*Societățile agricole*”, „*Așezămintele sau instituțiile agronomice*”, „*Via și vinul*”, „*Despre însemnătatea și folosul pădurilor*”, „*Despre apărarea pădurilor*”.

Un lucru care surprinde răsfoid paginile *Telegrafului Român*, nu doar din primul an al apariției, ci și din toată perioada șaguniană, este acela că materialele

³ *Telegraful Român*, nr. 74 din 18/30 iulie 1887, p. 294.

⁴ Arhim. Nicolae Popea, *Arhiepiscopul și Mitropolitul Andreiu Baron de Șaguna*, Tiparul Tipografiei archidiecezene, Sibiu, 1879, p. 329.

publicate sunt, în general, nesemnate, ceea ce reflectă munca asiduă și aproape exclusivă a redactorilor, menționați nominal doar sub linia ce încheie ultima pagină a ziarului. Dar este mai presus de orice îndoială că peste tot ce s-a publicat în cele două decenii de început ale foii de la Sibiu patronază mintea clar-văzătoare și viziunea autoritativă a mitropolitului Șaguna.

Telegraful Român nu va abandona niciodată lupta politică, după cum n-a ignorat nici evenimentele mai importante care s-au petrecut în anii ce au urmat. Astfel, când în 1877 s-a declanșat războiul ruso-turc, și când, în baza convenției din 4/16 aprilie 1877 România s-a alăturat Rusiei, împotriva Turciei, paginile *Telegrafului Român* au fost acoperite aproape în întregime cu știri și reportaje despre cum se derulau lucrurile pe câmpul de bătaie.

În nr. 58 din 15/27 mai 1877 al *Telegrafului Român* se tipărește un anunț care a atras atenția opiniei publice. Anunțul se intitula: „*Independența României*” și suna astfel: „*aflăm atâtu din telegrame cătu și prin corespondenție că România s-a proclamat independentă, marți 10 Maiu și totodată a declarat și rebel Turciei*”⁵. În același număr se înserează și o cuvântare a regelui Carol I, rostită în ziua de 10 Mai în fața demnitarilor români, care veniseră să-l omagieze cu ocazia aniversării urcării sale pe tron. Se reține ideea lansată de monarh cum că „*România reintră în vechea sa independenția, ca statulu de sine stătătoriu, ca membru utilu, pacinicu, civilisatoru în marea familie a statelor europene. Aparține acum energiei și devotamentului tuturor fiilor acesatei țări, spunea monarhul, ...ca România să primească o consecrațiune europeană*”⁶.

Academia de Drept de la Sibiu în paginile *Telegrafului Român*

Înființată la 1 noiembrie 1844 sub denumirea „*Școala juridică a națiunii săsești din Transilvania*”, transformată în anul 1851 în „*Academia de drept c(ezaro).c(răiască)*” prin etatizare, iar după anul 1867 în „*Facultatea de drept regală ungară*”, instituția a avut o viață de patruzeci și trei de ani, fiind desființată în anul 1887, după apariția Universității moderne maghiare din Cluj⁷. Scopul acesteia a fost formarea de juriști pentru administrația Transilvaniei, în general, și pentru satisfacerea nevoii acute de specialiști resimțite de sași, specialiști care să dețină cunoștințe temeinice în istoria dreptului transilvan, în special. Nașterea instituției în centrul politic al patriciatului săsesc are astfel și o conotație pragmatică, anume aceea de a forma juriști autohtoni sași care să poată oferi răspunsuri clare și imbatabile noilor idei moderne care începuseră, odată cu

⁵ *Telegraful Român*, Nr. 58 din 15/27 mai 1877, p. 152

⁶ *Ibidem*

⁷ Detalii despre istoricul instituției la Günther H. Tontsch, „*Die Rechtsakademie zu Sibiu (1844–1887)*”, în *Studia Jurisprudentia*, anul XIV, 1969, pp. 97–103; Udo Wolfgang Acker, „*Zur Geschichte der Hermannstädter Rechtsakademie (1844–1887)*”, în *ZVSL*, Nr. 1, 1978, pp. 120–129; Emanuel Turczynski, „*Die Universität Czernowitz und die Hermannstädter Rechtsakademie*”, în Friedhelm Berthold Kaiser, Bernhard Stasiewski (ed), *Deutscher Einfluss auf Bildung und Wissenschaft im östlichen Europa*, seria *Studien zum Deutschtum in Osten*, Böhlau Verlag, Köln–Wien, 1984, pp. 159–177.

reforme iosefine, să pună tot mai mult sub semnul întrebării vechile lor privilegii. Antecedentele proiectului se regăsesc, începând cu anul 1811, în cadrul gimnaziului luteran din Sibiu, unde în ultimii ani de studiu se predau noțiuni de drept roman și ardelean tocmai în vederea pregătirii absolvenților pentru a putea deveni funcționari administrativi. Din anul 1835, acești funcționari au fost obligați să urmeze și un curs practic de doi ani la Tabla regească din Târgu Mureș, urmat de un examen susținut în fața Universității naționale. Necesitatea înființării unui institut juridic săsească care să permită studierea tradiției juridice istorice a „patriei” prin intermediul „științei germane” (deutsche Wissenschaft) și în folosul „naționalității germane săsești” era subliniată pentru prima oară în mod public printr-un editorial programatic apărut în 19 septembrie 1839 în periodicul brașovean „*Blätter für Geist, Gemüth und Vaterlandskunde*”, intitulat sugestiv: „*Despre înființarea unui institut juridic în mijlocul națiunii săsești*”⁸. Ideea era reluată, în 13 februarie 1840, în paginile aceluiași ziar printr-un articol semnat J. D. care motiva necesitatea înființării celui de al doilea institut de științe juridice din Transilvania prin recursul la sistemul politic tradițional de guvernare a principatului, dar mai ales prin nevoia practică de a răspunde la cerințele științifice și naționale actuale ale vremurilor⁹.

Înființarea Academiei de Drept la Sibiu

Motivând că în colegiile maghiare nu se studiază suficient „dreptul săsesc”, Consistoriul superior evanghelic și Universitatea săsească au cerut în anul 1841 aprobarea împăratului pentru înființarea unei facultăți de drept proprii. Doi ani mai târziu s-a deplasat la Viena o deputație care i-a adresat suveranului într-o audiență privată o nouă cerere în acest sens. În urma aprobării primite în 3 iulie 1843 și a sumelor financiare deblocate în 15 iulie de Universitate, în data de 2 noiembrie 1844 a fost inaugurată oficial în sala festivă a gimnaziului evanghelic din Sibiu „*Academia de Drept Săsească*”, prin cuvântarea programatică a comesului Johann Wachsmann¹⁰. Până în 1848, durata studiilor era de 2 ani, programa acestora cuprinzând discipline juridice, filosofice și istorice precum „dreptul privat al Transilvaniei”, „dreptul roman”, „dreptul natural” și „cel statal”. Concomitent s-au pus bazele unei biblioteci, care în anul 1887 a ajuns la peste 6.000 de volume¹¹. În 1848 studenții au cerut reformarea Academiei, dar cursurile au fost întrerupte,

---

⁸ Ueber die Errichtung einer juridischen Lehranstalt im Mittel der sächsischen Nation, în *Blätter für Geist, Gemüth und Vaterlandskunde*, III. Jahrgang, Nr. 38, Kronstadt, Donnerstag, 19. September 1839, pp. 311–314.

⁹ Eine juridische Lehranstalt in der sächsischen Nation, în *Idem*, IV. Jahrgang, Nr. 7, Kronstadt, Donnerstag, 13. Februar 1840, pp. 54–55.

¹⁰ Udo Wolfgang Acker, *Zur Geschichte der Hermannstädter Rechtsakademie*, pp. 124–125. Despre Wachsmann vezi Ela Cosma, *Figuri săsești și austriece*, pp. 88–89.

¹¹ Mare parte din patrimoniul bibliofil al Academiei a fost transferat în momentul desființării acesteia în anul 1887 în fondul de carte al Universității maghiare din Cluj. Astăzi aceste cărți se regăsesc în patrimoniul Bibliotecii Central Universitare „Lucian Blaga” din Cluj-Napoca, după cum am putut să constat prin consultarea anumitor volume semnate de diferiți autori sași, care au impregnate pe primele file eticheta și numărul de inventar al „Rechtsakademie Hermannstadt”.

deoarece Sibiuul a fost ocupat de armata revoluționarilor maghiari comandați de generalul Bem.

Înființarea Academiei de drept reflectată în paginile Telegrafului Român

În ciuda relațiilor amicale pe care Andrei Șaguna le va întreține cu elita săsească a vremii și cu profesorii Academiei de Drept cezaro-craiești din Sibiu, în 1853 apare în Telegraful Român un material critic privitor la această instituție¹².

Socotesc de cuviință prezentarea în *Anexa 1* a transliterării textului original deoarece este foarte concludentă pentru perspectiva pe care Șaguna o avea asupra acestei instituții.

Trebuie să spunem că perspectiva critică ce reiese din acest material se datorează cel mai probabil instabilității ce caracteriza activitatea de început a Academiei de Drept de la Sibiu, faptul că după doar câțiva ani studenții s-au revoltat plecând de la slaba pregătire a cursurilor etc. Ori Șaguna a fost întotdeauna cel care avea o strategie bine pusă la punct pentru fiecare proiect și în felul acesta toate au ajuns să convergă spre împlinirea mărețelor sale deziderate.

Perspectiva din acest număr de aprilie se av schimba curând odată ce este permis accesul românilor la această instituție. În Semestrul II din anul școlar 1866/1867 erau înmatriculați aici 159 studenți pentru 3 sau 4 ani. Erau 77 germani, 56 români, 33 unguri, câte 1 slavon, croat, armean, israelit. Din cei 24 prezenți la examene de absolvire, 9 erau români: cu *preexelenția* la toate materiile fiind Al. Comănescu-Alba; Gh. Pop-Vaidacut și Ioan Baștia-Abrud cu *precelexenția*, apoi alții 6 „apți”¹³.

Așadar observăm facil cum cel mai vechi ziar românesc cu apariție neîntreruptă nu ratează să surprindă în paginile sale evoluția istorică a acestei prestigioase instituții de învățământ juridic românesc ce există (cu anumite sincop) până azi, precum și viziunile și părerile pe care personalitățile vremii le aveau vis-a-vis de înființarea acestei instituții. Aceasta în ciuda faptului că aceste

¹² *Telegraful Român*, Nr. 27, anul 1, 4 aprilie 1853, pp. 106–107. A se vedea și Liliana Opreșcu, *Gazeta Telegraful Român. O valoroasă moștenire informațională. Transliterarea lunilor ianuarie-aprilie 1853, vol. 1*, Editura Universității Lucian Blaga, Sibiu, 2016, pp. 353–356.

¹³ *Telegraful Român*, anul 1867, pp. 23, 78, 93–94. Printre altele putem citi: „Noi sântem într-o pusețiune plăcută a poetea înștiința cumcă D. Advocat din Cluj Alesandru Colat a fost *cel dintâi în tot Ardealul*, care s-a subpus acestui esamine, și pe cât știm din izvor secur cu succes escelente”. „După propunerea venerabilei capitol din Blaj, Înaltul Guberniu militare și civile a binevoit a împărți stipendiele vacanți de 80. fl. m.c. din fondul fericitului Romonțai, la următorii tineri romani auzitori de drepturi în Academia din Sibiu” – 9 studenți. „Precât știm înaltul Guberniu civile și militare a binevoit a împărți ajutoarele stipendiare de 5 fl. m.c. ce înaltul Ministerde cult și de învățământ public s-a îndurat a-l aplacida și pe anul acesta școlastic la 60 de studenți serali din Ardeal de toate confesiunile, la următorii școlari și anume: 1. În *academia de drepturi de aici*, lui (...) [6 români și 2 sași]; 2. În *gimnasiul mare evangelic și la școala reale de aici*: [10 români și 6 sași]; 3. În *gimnasiul romano-catolic de aici*: [12 români]; 4. În *școala normale catolică de aici*: [2 români]. 5. În *institutul teresian de orfani*: [3 români]; 6. În *institutul teologico preparandic greco resăritean de aici*: lui D. Hania, Visarion Roman. 7. În *gimnasiul romano catolic din Cluj*: [6 români, 2 unguri, cu explicația] (...)”. Acesta este un mediu încurajat, interesat subsumat politicii naționale!!

perspective, cum este și cea de mai sus, nu erau deloc laudative, chiar dacă instituția fusese înființată de autoritățile atotputernice ale vremii.

Concluzii

Desigur că istoria nu se scrie cu emoții. Dar Telegraful Român da. Izvorât din nevoia funciară de a da la îndemâna neamului românesc din Ardeal piatra de gânduri cioplite din care să-și zidească cetate de scăpare, foaia transilvană a fost cea dintâi închegare jurnalistică pre limbă românească și scriere latină. Cei care ne inundă astăzi cu marasmul informațional ar putea lua aminte la distincția articolelor, la varietatea lor, la deschiderea cuvântului către un popor rănit în adâncul de cer al limbii sale. Prin foaia aceasta lui Dumnezeu i s-a dat de veste, în scurte semnale de telegraf, că într-un colț al lumii locuite de imperii, un neam eliberat învață Libertatea. Povestea Telegrafului Român, inclusiv în anii din perioada comunistă, este una a exprimării libere a adevărului, de luminare prin cultură duhovnicească a neamului, de limpezire a cuvântului românesc. Dintru început închegare de informare socială și formare duhovnicească, jurnalul Mitropolitului Șaguna a dovedit că se poate scrie competent și competitiv și în limbă română, că se poate face politică națională și confesională din vârful condei, că realitatea românească este parte a realității universale. Fără complexe, scriitorii Telegrafului Român obligă istoria presei să recunoască: ziarul e primul organ de presă cu orientare europeană fără a pierde caracterul național din panoplia jurnalisticii românești.

Astăzi, Telegraful Român aduce cu un bătrân fluviu în limpezimea căruia te răcorești și te hrănești din roadele vii crescute în lunca sa mănoasă. Știm cum arată geografia identitară a Ardealului și a publicisticii românești cu el, nu putem să știm cum ar fi fost fără.

ANEXA 1

Telegraful Român, Nr. 27, anul 1, 4 aprilie 1853

Venindu-ne la mână niște date ce cu de-a mărunțul scărmanate și bine pricepute să pot face pentru românii transilvăneni de însemnătate, iară pentru ceialalți interesante, ne aflăm îndatorăți a le împărtăși în TR. Călătorind în vara trecută Ms. Imp. Prin Transilvania, românii, care astfeliu de călătorie a ținut totdeauna de o prevestire fericitoare, alergând mic și mare, tineri și bătrâni, bărbați și femei la orașe la cetăți la drumuri pe unde știau că va trece preainaltul ospe, ca să-i vadă strălucita față și să-i ureze fericire. Cum că românii cu aceasta rară ocaziune vrură a arata și necazurile și neviule sele, este lucru prea firesc. Spre acest sfârșit se lucră multă și feliurite jalbe după cum adecă erau și lipsele și necazurile poporului român .... vom spune că numărul jebilor pe care .... atunci oricine va trebui .... împăratului este încă tare împilat. Ca să putem însă ... despre aceasta aflăm cu cale a împărți jebile după cuprinsul lor cele mai multe jebel se așternură

Ms. în pricinele urbariali și comunali adevărat pentru case, grădini, pământuri ș.a. După aceea vin jelbele pentru daunele, omorurile și alte necuvințe ce s-au întâmplat cu ocaziunea revoluțiunii trecute, din care unele sunt înfiorătoare și arată ce face oarba patimă și ura-ntre popoare; jelbele de la preoții românești, mai cu seamă greco-răsăriteni, pentru dotațiunea parohielor și a școalelor. Urmează pe urmă jelbile de natură mai privată, adevărat pentru decorațiuni, scutiri și eliberări din cătăniă, pentru furturi, slobozirea din prinsori, pentru primirea copiilor în institute împărătești, pentru colecte, ba n-au lipsit nici de acele jalbe ce nici ce le-au dat nici cel ce l-au primit au putut cunoaște din ele ce-au vrut jăluitoarii. În multe am văzut numai manifestarea simțimintelor de bucurie și de mulțămire a unor comunități pentru norocirea a vedea pe monarhul seu în țeara aceasta și pentru elibertatea românilor din iobăgiă. Din jelobile aceste putem trage două corolarie adevărat 1. cum că românii au cea mai mare credință în Împăratul lor în care văd dreptatea personificată și că așteaptă cu tot dreptul al lor fericire de la tron. 2. Că ei rezemați pe temeiul acestei credințe așteaptă iar cu tot dreptul un rezultat dorit după jelbele ce le-au așternut la picioarele Ms. Ca Împăratul să poată administra dreptate fiecărui om, jalba lui trebuie să fi fost întocmită așa cât ea să cuprindă nevoia jeluitorului în termeni lămurii și într-o formă cuviincioasă, aceea însă a lipsit la partea cea mai mare a jeluirilor așternute, mai vârtos la cele românești ce făceau numărul cel mai însemnat. Stilul întortocat acestor jalbe, frazele întrebuintate în ele, ce nicidecât nu se potriveau cu obiectul ce era de pertractat au stârnit în noi o opiniune dureroasă că cei ce s-au ocupat cu compunerea jelbelor împărătești nu au avut intențiune a arăta nevoia bietului țăran, ci a se produce cu limbajul seu latino-român întortochiat. Și de unde vine aceasta ? De acolo domnilor mei ! Pentru că noi nu avem oameni de încredere cu cunoștințe politice, cu idee coapte conformate împregiurărilor de față ale monarhiei întregi și relațiunilor internaționali din patria noastră și pre cari îi avem nu-i stimăm pentru nu că nu suflă cu noi într-un corn. De la revoluție încoace s-a făcut cu frumosul nume de i n ț e l e g i n ț ă un abuz neresponsabil, orice bălos și mucos -să avem ertare espresiunei- care știe azibuchele este astăzi înțeleginte, se face ductorul comunei seu ținutului său, îi poartă trebile, îi face jalbile, îi dă sfat cum să pășească, vezi bine acestea toate după ideea sea extravagante plină de utopie. Au nu era ridicol a vedea jalbe date la Împ. pentru un bou, o vacă sau cal ce i s-a furat înainte cu 2, 3, 4, 5 ani, sau pentru 4-5 coți de pânză, 3 fuioare de care i-a jefuit rebelii. Noi pricepem prea bine că cel ce a pierdut cele 3 fuioare nemaiavând altele a sărăcit, ca și cel ce au pierdut mai mult, însă întrebăm plătit-au fuioarele acele 15 cr.m.c. ce i-a dat pe coala timbrată și apoi cade să să dăm noi sfințitei persoane a Împ. așa de ridicoloase jalbe și ce rezultat putem aștepta de la ele ? Acestea însă sunt de natură privată și se pot escusa cu simplitatea poporului, căruia avem numai atâta de a mai adaoge că dacă nu vor căpăta nicio rezoluțiune (valos) sau nu așa precum așteaptă pe jalbele ce le-au așternut Ms. Împ. să nu se mire căci cauza de ce și cum trebuie să meargă jalbele aceste s-a arătat pe larg în coloanele telegrafului. Că însă această înțelegință păși destul de neînțeleginte mai departe și strecură prin jelbele

unor comunități și cereri de acele ce cu punctul timpului de acum și cu tendința înaltei regenție nu sunt consone, și acre pentru aceea au putut lepăda o umbră întunecoasă peste adevărata noastră loialitate este nu numai lucru trist dar și (...) încredere ce se află în anii trecuți în Viena au așternut o petițiune în care după împregiurările de atunci între altele au cerut și înființarea unei universități române, pe aceste teme rezimați se născu în mulți ideea, fără să fie măsurat stațiunea timpului în care am ajuns de la 31 decembrie 1851 încoaci, a cere de la Ms. și acuma voie pentru înființarea unei academii de drepturi. Această idee se lăți tare pe la începutul anului 1852 tocmai așa ca și alte idei ce avem, să rămână numai idee. În contra ei să rădicară mai mulți bărbați cordați de-ai noștri și arătară că înființarea unei academii în ceruta formă nu numai că ar aduce foarte puțin folos pentru națiunea întreagă, dar ea rîmănea și fără rezultat în privința tinerilor caro fără cunoștința limbei germane astăzi nu se pot apleca în serviciile de stat, ca să tăcem aceea împregiurare că ne lipsesc și toate mizloacele ce se cer spre înființarea ei. Luând mai departe în dreapta considerațiune și aceea că în timpul de față ideile separatistice nu pot fi bine primite de către stăpânire (CUZA 1859) și că totodată se înființă în Sibiu o academiă de drepturi paritetica, aceasta petițiune nu numai că nu ar fi fost amesurată timpului, dar prin ea am fi arătat și o nematuritate o nepricepere a pusețiunii noastre și a stărei politice în care ne aflăm. Ne-am fi compromis înaintea stăpânirii și-am fi putut veni și în dreaptă suspițiune încât a putut folosi aceasta bine calculată și matură băgare de seamă la înțelegința noastră cea adevărată, dovadă ne este rezultatul că din partea ei nu s-a făcut nici un pasiu, care ne-ar fi putut aduce cât de mică compromisiune. Precum însă d emulte ori mai vârtos la tinerii cu temperament viu, nu mintea sănătoasă, nu cunoștința practică a stărei lucrurilor, a relațiunelor internaționali, iară mai vârtos a sistemii politice de față, ci vorbele frumoase, mărețe, resunătoare și ideele nouie estravaganți, cu mult mai bine plac așa fu și cu ideea aceasta care abstract luată în adevăr este sublimă unii se legară de ea ca orbii de gard, academie și alta nimic și ținură întru nimic a agita pe unde puteau. Comunitățile din Munții Apuseni fiind mai îndepărtate de la centru și aplecate totdeauna să sprijănească ce are colorit național, fără să fie cerectat mai aproape ce e de făcut au dat petițiuni de aceste în concret; iar alte cinci mai înlăturate, și cum se vede din petițiuni cele mai ticăloase, așternură acetse petițiuni cam în forma următoare.

După ce se vaită amar că sunt scoase din pășune, din păduri și din toate veniturile comunale, și trebuie să moară de foame sau să eaie lumea-n cap, adaogă la sfârșit că pe temeiul petițiunii din 18 februarie 1849 să li se dee voie a redica academiă română, în care tinerii romni să învețe studiile juridice românește, iară studiul limbei germane să fie numai accidentale, ca așa să poată fi stătător în credință și pe lângă tron! Aceste petițiuni atârinate la jelibile acelor cinci comune seamănă din cuvânt în cuvânt așa una cu alta ca cum seamănă două oae. Se poate mai mare satiră pentru acele nevinovate comune, ca să nu zic pentru națiunea întreagă? Este acesta semn de maturitate națională și de viață politică? Se tânguie comunele că pier de foame și vor să iae lumina-n cap nemaiputând suferi nevoile, și apoi ca să mai poată esista cer licenție a rădica academiă? Nu însămnează aceasta a ne bate joc de națiune? Nu e aceasta a arăta

cu degetul că ea este prea crudă pentru viața politică? În astfelu de fapte punem noi naționalitatea? Care nu face așa, care nu cugetă așa, nu e naționalist ! este reacționariu, nu-și cunoaște misiunea sa? Ne-au lăcrămat ochii, ne-au sângerat inima să vedem cum biata națiune se poartă de nas de niște oameni necopți, cari abuzese cu numele de înțelegință. Dacă chemarea înțeleginței acesteia este să aducă pe români la rătăcire, atunci Dumnezeu să ne ferească de ea.

Oare astfel de faptă, astfel de întreprindere neprecugetată și necoaptă potut-au luneca pe lângă pătrunzătorii ochi ai stăpânirii? Ba nicidecum. Însă ea încugetând părintește, și cunoscând simțul sănătos a românilor, luând în considerațiune și starea în care s-a aflat până acuma, va ști deosebi între adeverații naționaliști și între pospăiști sau cum îi numește ea aftăr naționalistă și nu va imputa faptele acestea adevărat copilărești și solizilor bărbați ai națiunii cu atâta mai puțin simțului celui nestrămutat loiale al poporului întreg. Românul condus de adevărata înțelegință nu ușor se abate din calea dreaptă, cu atât mai puțin a cugetat vreodată a se opune măsurilor și intențiunilor ce înalta stăpânire le ia și le are spre binele imperiului întreg.

Bibliografie

- Acker Udo Wolfgang, „Zur Geschichte der Hermannstädter Rechtsakademie (1844–1887)”, în *ZVSL*, Nr. 1, 1978, pp. 120–129.
- Opreșcu, Liliana, *Gazeta Telegraful Român. O valoroasă moștenire informațională. Transliterarea lunilor ianuarie-aprilie 1853*, vol. 1, Sibiu, Editura Universității Lucian Blaga, 2016.
- Popea, Nicolae, *Arhiepiscopul și Mitropolitul Andreiu Baron de Șaguna*, Sibiu, Tiparul Tipografiei arhidiecezene, 1879.
- Tontsch, Günther H., „Die Rechtsakademie zu Sibiu (1844–1887)”, în *Studia Jurisprudentia*, anul XIV, 1969, pp. 97–103.
- Turczynski, Emanuel, „Die Universität Czernowitz und die Hermannstädter Rechtsakademie”, în Friedhelm Berthold Kaiser, Bernhard Stasiewiski (ed), *Deutscher Einfluss auf Bildung und Wissenschaft im östlichen Europa*, seria *Studien zum Deutschtum in Osten*, Böhlau Verlag, Köln-Wien, 1984.
- Telegraful Român*, nr. 27, anul 1, 4 aprilie 1853.
- Telegraful Român*, anul 1867, p. 23, 78, 93–94.
- Telegraful Român*, nr. 74 din 18/30 iulie 1887.
- Telegraful Român*, nr. 58 din 15/27 mai 1877.
- ****Memoriile Arhiepiscopului și Mitropolitului Andrei Șaguna, din anii 1846–1871*, Sibiu, 1923.
- ****Ueber die Errichtung einer juristischen Lehranstalt im Mittel der sächsischen Nation*, în *Blätter für Geist, Gemüth und Vaterlandskunde*, III. Jahrgang, Nr. 38, Kronstadt, Donnerstag, 19. September 1839, pp. 311–314.
- ****Eine juristische Lehranstalt in der sächsischen Nation*, în *Idem*, IV. Jahrgang, Nr. 7, Kronstadt, Donnerstag, 13. Februar 1840, pp. 54–55.